

Розділ I

ДЕЛЛА ВИСЛОВЛЮЄ СВОЮ ДУМКУ

Делла Везербі швидко піднялася кількома великими сходами будинку своєї сестри на Коммонвелс-авеню й енергійно натиснула пальчиком гудзик електричного дзвінка. Від вершечка пір'їнок на капелюшку до носка туфельок на низькому каблучкові вона випромінювала здоров'я, силу й рішучість. Навіть у голосі, яким дівчина привітала покоївку, коли та відчинила двері, звучала радість життя.

— Доброго ранку, Мері! Моя сестра вдома?

— Т-так, мем, місіс Кер'ю вдома, — затинаючись, відповіла дівчина, — але вона попередила, що не хоче нікого бачити.

— Он як... Що ж, я не «ніхто», — засміялася міс Везербі. — Тож мене вона прийме. Не хвилюйся — усю провину перебираю на себе. — Кивнула Делла у відповідь на переляк ув очах дівчини. — Де вона? У своїй кімнаті?

— Т-так, мем, але вона сказала...

Та міс Везербі вже піднімалася високими сходами, тому покоївка повернулася, кинула назад сповнений відчаю погляд і пішла.

Нагорі у коридорі Делла Везербі рішуче попрямувала до напіввідчинених дверей і постукала.

— Що ж, Мері, — відповів «о-люба-що-там-ще» голос. — Хіба я... О, Делла! — голос став м'якшим,

у ньому зазвучали любов і здивування. — Люба дівчинко, як ти тут опинилася?

— Так, це Делла, — весело всміхнулася дівчина, пройшовши вже половину кімнати. — У неділю я гуляла пляжем з двома іншими сестрами милосердя і тепер повертаюся в санаторій, тож я тут, але ненадовго. Зайшла для цього... — закінчила вона, ніжно цілуючи власницю «о-люба-що-там-ще» голосу.

Місіс Кер'ю насупилась і холоднувато відсунулася назад. Ледь помітні радість і жвавість, що раніше з'явилися на її обличчі, зникли, поступившись пригніченості та примхливості, яких було так багато у цьому домі.

— О, звісно. Слід було здогадатися... — сказала вона. — Ти ніколи не залишаєшся тут.

— Тут! — Делла Везербі весело засміялася й високо підняла руки. Потім її голос і тон різко змінилися. Вона поглянула на сестру серйозними та люблячими очима. — Рут, люба, я не можу... просто не можу жити у цьому домі. І ти знаєш, що я не можу, — лагідно закінчила мову.

Місіс Кер'ю нервово завовтузилася.

— Упевнена, що не розумію, чому ні, — ухилилася вона від відповіді.

Делла Везербі захитала головою.

— Так, ти знаєш, люба. Мені абсолютно не подобається все це: зневіра, відсутність мети, постійне прагнення страждати й горювати...

— Але ж я справді нещасна і страждаю.

— Однак тобі не слід бути такою.

— Чому ні? Хіба маю щось таке, що може змусити мене бути іншою?

Делла Везербі нетерпляче махнула рукою.

— Рут, послухай, — почала вона. — Тобі тридцять три роки. Ти здорова — точніше, ти була б здоровою, якби поводитися правильно, — у тебе є надмір часу і аж забагато грошей. Без сумніву, кожен скаже, тобі слід знайти *що* робити такого чудового ранку замість сидіння пригніченою в цьому схожому на могилу будинку, віддавши покоївці наказ нікого до себе не впускати.

— Але я *не хочу* нікого бачити.

— Я б на твоєму місці *змусила* себе захотіти.

Місіс Кер'ю, стомлено позіхнувши, відвернула голову.

— О, Делло, чому ти ніяк не можеш зрозуміти? Я не така, як ти. Не можу... забути.

Тінь болю промайнула на обличчі дівчини.

— Гадаю, ти маєш на увазі Джеймі. Я не забула цього, люба. І звісно, не змогла б викинути з пам'яті. Але страждання не допоможуть нам... знайти його.

— Наче я не *намагалася* знайти його впродовж тривалих восьми років, аж ніяк не просто страждаючи, — обурено спалахнула місіс Кер'ю, схлипуючи.

— Звісно, ти шукала, люба, — поспішила підтвердити сестра. — І ми продовжуватимемо пошуки, разом, допоки таки не знайдемо його... або помремо. Але те, що ти робиш нині, аж ніяк не допомагає.

— Однак я не хочу робити... нічого іншого, — жалісно пробурмотіла Рут Кер'ю.

На хвилину запанувала тиша. Делла несхвально дивилася на сестру стривоженим поглядом.

— Рут, — врешті сказала вона з краплиною гніву в голосі, — пробач, але... ти завжди будеш такою? Розумію, ти овдовіла, але твій шлюб тривав лише рік і твій чоловік був значно старшим за тебе. Тоді ти була радше дитиною, і той один короткий рік нині

не має бути для тебе чимось значимішим, аніж просто сном. І він аж ніяк не повинен зіпсувати все твоє життя.

— Ні, о ні, — все ще жалісно бурмотіла місіс Кер'ю.

— Тож ти і далі *будеш* такою, як зараз?

— Що ж, звісно, якби мені вдалося знайти Джеймі...

— Так, так, я розумію, але, Рут, невже в усьому світі нема нічого і нікого, крім Джеймі, що може зробити тебе хоч *трішки* щасливою?

— Нічого не спадає на думку, — байдуже зітхнула місіс Кер'ю.

— Рут, — майже у гніві вигукнула її сестра. Потім раптом засміялася. — О, Рут, Рут... Я б хотіла дати тобі дозу Полліанни. Тобі вона потрібна більше, ніж кому-небудь.

Місіс Кер'ю ледь-ледь погірдливо глянула на сестру.

— Хоча й не знаю, що таке «полліанна», але що б то не було, мені вона не потрібна, — різко відповіла Рут, також сердячись. — Це не твій милий серцю санаторій, і я не твоя пацієнтка, якою можна керувати та в яку можна пхати всякі ліки. Будь ласка, запам'ятай це.

Ув очах Делли Везербі замиготіли вогники, але на її губах не було найменшого сліду посмішки.

— Полліанна — це не ліки, моя любя, — стримано сказала вона. — Хоч я чула, що дехто називає її тонізуючим засобом. Полліанна — це дівчинка.

— Дитина? Ну звідки ж мені було знати... — заперечила місіс Кер'ю, все ще ображено. — Є ж у вас «беладонна», тож не розумію, чому б не могла бути і «полліанна». Крім того, ти завжди радиш мені щось приймати і щойно чітко сказала «доза»... а доза завжди стосується тих чи інших ліків.

— Що ж, Полліанна таки є своєрідними ліками, — всміхнулася Делла. — У будь-якому разі, лікарі санаторію стверджують, що вона краща за всі ліки, які вони можуть приписати. Рут, це дванадцяти- чи тринадцятирічна дівчинка, котра була у санаторії протягом минулого літа та більшої частини зими. Я знала її приблизно два місяці, бо вона виписалася незабаром після мого приїзду. Але цього було достатньо, аби я цілковито потрапила під її чари. До того ж, увесь санаторій і досі говорить про неї та грається в її гру.

— *Гру?!*

— Так, — кивнула Делла, загадково всміхаючись. — Її «гру в радість». Ніколи не забуду свого знайомства з Полліанною. Одна з процедур її лікування була дуже неприємною і навіть болючою. Її проводили щовівторка вранці, й дуже швидко після приїзду мені довелося здійснювати ту процедуру. Я дуже боялася цього, бо зі свого досвіду роботи з дітьми знала, чого слід очікувати: примх та сліз, якщо не гіршого. Але на моє неймовірне здивування дівчинка зустріла мене усмішкою й сказала, що рада бачити. Можеш не вірити, але Полліанна жодного разу впродовж усієї болісної процедури навіть не заскиглила, хоч я й знала, що завдаю їй неймовірного болю. Гадаю, я сказала щось, що видало моє здивування, тож вона серйозно пояснила: «О так, мені також було боляче раніше, я боялася цієї процедури, доки не почала думати, що то схоже на дні прання у Ненсі і я повинна найбільше радіти саме у *вівторок*, бо впродовж усього тижня більше не буде такого дня».

— Що ж, дуже незвично, — насупилася місіс Кер'ю, все ще не зовсім розуміючи сестру. — Та впевнена, що тут нема жодної *гри*.

— Я теж спочатку не бачила, допоки Полліанна не розповіла про себе. Вона жила без матері, лише з батьком, бідним священиком на Заході, її вихованням займалася «Жіноча допомога», а дівчинка всі речі отримувала з місіонерських пожертв. Коли Полліанна була маленькою, то хотіла одержати ляльку і з упевненістю очікувала, що вона буде у наступному пакункові, але з речей для дітей там виявилася тільки пара маленьких милиць... Дитина, звісно ж, розплакалась, і саме тоді тато навчив її гратись у гру, в якій слід було шукати, чому можна тішитись у всьому, що відбувається. Він сказав їй, що вона відразу ж може почати грати у цю гру, радіючи, що милиці їй *не потрібні*. То був початок. Полліанна казала, що гра чудова і що відтоді вона постійно у неї грається. А чим важче знайти, чому можна радіти, тим веселіше у неї гратися, хоч інколи це неймовірно складно.

— Що ж, дуже незвично! — пробурмотіла місіс Кер'ю, все ще не цілком розуміючи, до чого йдеться.

— Ти б ще більше здивувалася, побачивши, як вплинула ця гра на наш санаторій! — кивнула Делла. — А лікар Еймс каже, що він чув: дівчинка таким же чином здійснила революцію у своєму рідному містечку. Він хороший знайомий лікаря Чилтона — чоловіка, який одружився з Полліанниною тіткою. І, до речі, я переконана, що цей шлюб був однією з її добрих справ. Вона залагодила давню сварку двох закоханих. Розумієш, два роки тому батько Полліанни помер, і дівчинку завезли на Схід до цієї тітки. В жовтні Полліанну збив автомобіль, і їй сказали, що вона більше ніколи не зможе ходити. У квітні лікар Чилтон відправив дівчинку в санаторій, і вона була там до минулого березня — майже рік! Лиш одна хмаринка могла зіпсувати її радість: що їй не під

силу самотужки *пройти* увесь шлях додому. Як мені відомо, все містечко вийшло з духовим оркестром і прапорами зустріти її. Але неможливо *розповісти* про Полліанну. Її потрібно *побачити*. Ось чому я сказала, що хочу, аби ти отримала дозу Полліанни. Це дало б тобі багато користі.

Місіс Кер'ю трішки підняла підборіддя.

— Справді? Що ж, мушу сказати, що не погоджувось із тобою, — відповіла вона холодно. — Не бажаю, аби мене «революціонізували», й страждаю від суперечок між закоханими, які слід залагодити; єдине, що може бути нестерпним для мене, — це маленька міс Манірність з довгим обличчям, котра проповідуватиме мені, якою я повинна бути вдячною. Я не терпітиму...

Але її перебив дзвінкий регіт.

— О Рут, Рут, — захлинаючись од сміху, сказала її сестра. — Міс Манірність? Невже це — про *Полліанну!* Якби ти побачила цю дитину тепер... Але так я й знала. *Я говорила*, що про Полліанну неможливо *розповісти*. І звісно ж, у тебе нема змоги її побачити. Але міс Манірність — аж ніяк. — І вона знову вибухнула сміхом. Однак майже відразу ж заспокоїлась і подивилася на сестру знову стурбовано. — Справді, люба, невже нічого не можна зробити? — благала Делла. — Не варто ж отак марнувати своє життя. Можливо, доцільно частіше виходити з дому і... зустрічатись із людьми?

— Чому я повинна це робити, якщо не хочу? Я втомилася від... людей. Ти знаєш, що товариство завжди було для мене нудним.

— То чому б не спробувати зайнятись якимось справою... наприклад, благодійністю?

Місіс Кер'ю нетерпляче махнула рукою.

— Делло, люба, ми про це вже говорили. Я роздаю гроші... багато грошей, і цього достатньо. Здається, цього навіть забагато. Я проти перетворення людей у цілковитих старців.

— Але якби ти віддавала частинку себе, люба... — зважилася тихо сказати Делла. — Якби тобі стало цікавим щось поза твоїм особистим життям, це б дуже допомогло, і...

— Делло, — нетерпляче перервала її старша сестра, — я люблю тебе і щоразу рада, коли ти тут, однак не можу терпіти, коли мені читають мораль. Це чудово для тебе, що ти стала ангелом милосердя і подаєш комусь склянку холодної води, перев'язуєш розбиті голови та робиш усе інше. Можливо, *ти* таким чином можеш забути Джеймі, але я не можу. Це лише змусить мене ще більше думати про нього: хотітиму знати, чи є кому подати *йому* склянку води і перев'язати розбиту голову. Крім того, все це буде дуже неприємно для мене... зіштовхуватися з такими людьми...

— Ти колись хоч пробувала це робити?

— О ні, звісно, що ні! — голос місіс Кер'ю був зневажливо обурливий.

— То як можеш це знати... не спробувавши?! — і молода сестра милосердя підвелася, вже трохи стомлена. — Але я змушена йти, люба. Маю зустрітися з дівчатами на Південному вокзалі. Наш поїзд відправляється о дванадцятій тридцять. Сподіваюся, ти на мене не сердитися, — сказала вона і на прощання поцілувала сестру.

— Я не серджуся на тебе, Делло, — зітхнула місіс Кер'ю, — але якби ж ти могла мене зрозуміти!

Уже через хвилину Делла Везербі йшла мовчазними темними коридорами на вулицю. Вираз її об-

личчя, хода, увесь вигляд — усе кардинально відрізнялося від тієї Делли, котра менш ніж півгодини тому бігла цими сходами. Жвавість, енергійність, життєрадісність кудись зникли. Половину кварталу дівчина байдуже волокла ногу за ногою. Потім раптом відкинула назад голову і глибоко вдихнула.

— Тиждень у цьому домі вбив би мене, — затремтіла вона. — Сумніваюся, що навіть Полліанні вдалося б розвіяти тамтешній морок. І єдине, чому вона б у ньому раділа, — те, що їй не потрібно залишатися там жити.

Хоча, вже незабаром з'ясувалося, що ця заявлена невіра у спроможність Полліанни принести зміни на краще в будинок місіс Кер'ю не була справжнім переконанням Делли Везербі; тільки-но сестра милосердя приїхала у санаторій, вона дізналася таке, що змусило її наступного ж дня подолати п'ятдесят миль назад до Бостона.

У домі своєї сестри Делла не побачила жодних змін, тож здавалося, що місіс Кер'ю навіть не поворухнулася відтоді, як сестра її залишила.

— Рут, — нетерпляче вибухнула Делла, відповівши на здивоване привітання сестри. — *Я повинна* була приїхати, і цього разу ти мусиш поступитися мені, дозволивши зробити, як хочу. Послухай! Якщо забажаєш, гадаю, ця маленька Полліанна може пожити у тебе!

— Але я не хочу, — холодно і не вагаючись відповіла місіс Кер'ю.

Однак здавалося, що Делла Везербі не почула її. Вона схвильовано продовжувала:

— Коли я вчора повернулась у санаторій, то дізналася, що лікар Еймс одержав листа від лікаря Чилтона, того, котрий, як тобі відомо, одружився з тіткою

Полліанни. У ньому він повідомив, що їде на зиму в Німеччину на спеціальні навчальні курси і хоче взяти із собою дружину, якщо йому вдасться переконати її, що Полліанна чудово проведе час у якомусь пансіоні, доки їх не буде. Але місіс Чилтон поки що не хоче залишати Полліанну в такій школі, тож він боїться, що дружина з ним не поїде. Рут, це наш шанс! Хочу, аби *ти* взяла цієї зими Полліанну до себе, вона могла б ходити до якоїсь із шкіл неподалік...

— Що за безглузда ідея, Делло! Наче мені потрібні тут дитина і клопіт з нею!

— Не буде жодного клопоту з нею. Їй уже тринадцять, і вона найздібніша дитина, яку ти будь-коли бачила.

— Я не люблю «здібних» дітей, — відповіла місіс Кер'ю вперто, але засміялась; і тому, що вона засміялась, її сестра набралася раптової відваги та подвоїла зусилля.

Можливо, річ була у раптовості звернення або в його новизні. Або, ймовірно, розповідь про Полліанну якимось чином зворушила серце Рут Кер'ю. Цілком можливо, вона не могла відмовити пристрасним проханням сестри. Що б це не було, але воно врешті-решт дало результат. Тож коли через півгодини Делла Везербі квапливо залишала будинок, Рут Кер'ю пообіцяла їй прийняти Полліанну в своєму домі.

— Але запам'ятай, — попередила місіс Кер'ю під час розставання, — добре запам'ятай: щойно дитина почне читати проповіді й перелічувати всі блага, які мені судились у житті, вона повернеться назад до тебе, і ти зможеш робити з нею все, що захочеш. Я її у себе не залишу!

— Пам'ятатиму це, але ніскілечки не хвилююся, — відповіла дівчина, виходячи. А вже до себе прошепотіла, залишаючи будинок: — Половину справи зроблено. Тепер час іншої половини — домогтись, аби Полліанна приїхала. А вона мусить приїхати. Я напишу такого листа, що вони просто не зможуть не дозволити їй приїхати!

Розділ II

ДАВНІ ЗНАЙОМІ

Того серпневого дня у Белдінгсвіллі місіс Чилтон чекала, поки Полліанна ляже спати, аби поговорити зі своїм чоловіком про листа, що надійшов ранковою поштою. Хоча чекати їй довелося б у будь-якому разі, адже години роботи з багатьма хворими у лікарні та його два виїзди до пацієнтів, які жили за межами Белдінгсвілля, не залишили вільного часу для сімейної наради.

Було вже о пів на десяту, коли лікар увійшов до кімнати дружини. Його втомлене обличчя засяяло, але в очах одразу ж проступило здивування.

— Поллі, люба, що трапилось? — занепокоївся він. Дружина сумно засміялася.

— Що ж, це лист... хоч я не очікувала, що ти все зрозумієш, лише поглянувши на мене.

— Значить тобі слід мати не такий вираз обличчя, аби я відразу все розумів, — усміхнувся він. — То що у ньому?

Місіс Чилтон на мить завагалася, стиснула губи, а потім узяла лист, що лежав неподалік.

— Я прочитаю його тобі, — сказала. — Він — від міс Делли Везербі зі санаторію лікаря Еймса.

